

הלכות שבת סימן תר תה

(י) לעולם היתה (ט) למעלה מעשרה מקרקע הים או הנהר, (יא) יורד ואינו נמנע ויש לו אלפים אמה (יב) *ממקום שפגע בו למטה מעשרה: הגה ואם הוא ספק (יג) אם הוא למעלה מעשרה או לא, (יד) אזלינן לקלא (המגיד פכ"ו). (טו) ואם כבר (ג) יצא אלפים ממקום שפגע למטה מעשרה, דאין לו רק ארבע אמות, מכל מקום אם צריך לצאת מן הספינה (טז) מכל גשמים שיורדים עליו או שחמה זורחת עליו (יז) או שצריך לנקיבו (ד) וצריך מכל זה לכנס בעיר, הנה לה כל העיר כארבע אמותיו וכיון דעל על י"ו ומדכי והג"א פרק מי שהוציאם). וענין לקמן סימן תו. וענין לעיל סימן רסו, מי שרובכ בדרך וחסקה לו בערב שבת ביצד יעשה:

א משנה ערוכין ג"כ
ובתנא קמא, וכן פוסק
בש"ס שפרק בו
כ שם פירוש וקלמא
פירא

תה דין היוצא חוץ לתחום, ובו ט' סעיפים:

א *מי שניצא חוץ לתחום אפלו אמה (ב) אחת (א) לא יכנס להיות בכני העיר, ואין לו אלא (ג) ארבע אמות (ב) מעמידת רגליו ולחוץ: **ב** היתה רגלו אחת תוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום,

באר היטב

אסור להקל יותר, כמ"ש סימן תג וסימן ת. הבא בשבת מחוץ לתחום מפר לילך ביום טוב שלאחריו חוץ לארבע אמות. בית יוסף. וענין מגן אברהם:

(6) אחת. עמ"א שהעלה, מאחר ד"א שלו מבלעים בתוך התחום ולכן ג"ל להקל בזה אם היה אגס, דק"ל הכלעת תחומין מלקחא היא, אבל לדבר הרשות דכ"ע לאו מלקחא, ע"ש: (3) ד"א. עמ"ש

משנה ברורה

לנמל, אלא רוצה לומר, שבא עם הספינה בשבת והגיע לנמל: (י) לעולם וכו'. דאם היתה אפלו פעם אחת למטה מעשרה¹⁸², (ד) אף בתוך השבת קנה שם שבייתה¹⁸³, ואם ממקום שהוא עד הנמל הוא יותר מאלפים, (ה) שוב אינו רשאי לירד מהספינה להנמל, דאין לו אלא ארבע אמות, דהיגו מקום ישיבתו בספינה שחשיבא בלה כארבע אמות. ויכשפולג בשבת בספינה העומדת למעלה מעשרה טפחים על-מנת לירד ממנה בשבת זה במקום אחר מעבר השני שהוא חוץ לאלפים אמה, צריך לזהר שמניד שגנה שם שבייתה בספינה בבין השמשות כשהיא (1) עומדת למעלה מעשרה טפחים, לא יצא ליבשה, דאם יצא ליבשה יעשה אחת קנה שם שבייתה ושוב יהיה אסור לו לירד ממנה לנמל שהוא חוץ לאלפים ממקום שבייתו על הארץ, וכמו שכתוב בסימן רמח, עין שם:

באור הלכה

אף בכרמלית יש לנו להתמיר ואף שאינו דומה לגמרי לדגלי מדבר, כן נראה לעניות דעתי: * ממקום שפגע וכו'. לכאורה מדקתם, משמע דאפלו רק דרך הליכה פגעה במקום שהוא למטה מעשרה גס-כן קנה שבייתה אוחות מקום. וקשה, דהא משמע בגמרא דף מה דהיבא דמיני נדי לא קנה שבייתה אפלו בלמטה מעשרה, והכי נמי דכנתה? ואפשר לחלק דהולך בספינה שאני, דספינה מינה נוחא ומיא דקא מסגי תוחה, וכמו שפיענו סבא זו בבבא מציעא דף ט עמוד ב. אמנם אחר-כך מצאתי בחידושי רשב"א שהקשה קצין זה על הא דמספקין בגמרא לענין ספינה הולכת למעלה מעשרה אי יש לתחומין אי לא ומתינין ראינה לזה מספינה דרבן גמליאל, עין שם, פתב על זה וזה לשונו: וקשה לי, דהא ספינה מיניד נידא, ואמרין לקמן דמיא בעביס לא קנו שבייתה משום דנידי וכו'; ויש לומר, דספינה דרבן גמליאל קל בין השמשות מינה נוחא. אחר-כך מצאתי בדבריו גס-כן בחידושי הרמב"ן, שאפלו בפחות מעשרה בספינה מהלכת אין בה משום יוצא מחוץ לתחום משום

(יא) יורד וכו'. ואם הספינה רחוק מן הנמל, יורד דרך כבש. ולעבר דרך מעברת השט על-פני המים (שקורין פרא"ם), אם היא קשורה בספינה ובנמל, לכלי עלמא מתר לירד, ואם אינה קשורה, (1) יש מתירין, ויש אסרין מפני שגורא קשט, כיון שלא שבת עליו מבעוד יום¹⁸⁴; אכן בשלחן-ערוך הגר"ז (ס) משמע, דכשלא יצא מן הספינה ליבשה מעת ששבת בין השמשות עד עכשו, מתר: (יב) ממקום שפגע. רוצה לומר, אם פגע במקום שהוא למטה מעשרה רחוק מן הנמל, מודרין לו האלפים אמה משם: (יג) אם הוא למעלה מעשרה וכו'. קאי אשעור י"ב מיל דיימים ונהרות, והוא הדין (ט) לענין שעור דאלפים וייבשה: (יד) אזלינן לקלא. ותלינן דמשנכנס השבת עד שהגיע לנמל היה למעלה מעשרה, משום (י) דספקא דרבנן לקלא: (טו) ואם כבר יצא. רוצה לומר, שפגע במקום אחד למטה מעשרה טפחים וקנה שם שבייתה ונתרחק שם יותר מאלפים, דמן הדין אין לו רק ארבע אמות, כדן יצא חוץ לתחום דאפלו באגס אין לו רק ארבע אמות, אפלו הכי אם מתמת אגס נכנס בתוך עיר (16) מקפת מחיצות, נחשב לו כל העיר כארבע אמות, דבין הוציאיהו עכו"ם ותנווהו בתוך עיר מקפת מחיצות, בסימן תה. ואם לא יצא חוץ לאלפים ורק שקלטה מדתו בחצי העיר, (יז) אינו רשאי לילך רק עד מקום שקלטה מדתו. הבא ביום טוב מחוץ לתחום ממקום שפגע למטה מעשרה, מכל מקום בשבת (יג) שלאחריו מתר ללכת אלפים ממקום שעומד, דשבת יום-טוב שמי קדשות הן, ומשום הכנה אין בו אסור כיון דלא עביד ולא מירי [אחרונים]: (טז) מכל גשמים וכו'. וכל-שכונן אם דחפוהו עכו"ם לחוף העיר, דהוי לה כל העיר כלה כארבע אמות, (יד) ומכל מקום לא יאמר לעכו"ם שידחפו אותו: (יז) או שצריך וכו'. וכל זה כשלא מצא מקום צנוע לפנות וכן מקום להסתר מחמה או גשמים עד תוף העיר, דאי לא הכי אסור לו לכנס, ובדלקמן בסימן תו, וזהו שכתב רמ"א יענין לקמן וכו':

א (א) לא יכנס להיות וכו'. רוצה לומר, דלא תימא (ב) דאמה אחת לא תשיב יציאה וממילא הוא בכני העיר: (ב) מעמידת רגליו ולחוץ.

שער הציון

(ד) הגר"א, וכן מוכח מלשון המחבר: (ה) ואף שההליכה באמצע העלה מעשרה (רשב"א וריטב"א): (1) דאם היתה אז עומדת למטה מעשרה טפחים הוי בעומדת על הארץ וקנה שבייתה בבשה: (1) מגן אברהם וש"א: (2) עין בשלחן-ערוך הגר"ז בסימן רמח דמקל באפן זה אפלו לצאת מספינה לספינה, וכל-שכונן כזה: (3) עלת-שבת ואלהי רבה: (4) אף דיש פאן ספקספקא להתמיר¹⁸⁵, דשפא הוא למטה מעשרה ושפא יש תחומין למעלה מעשרה. וענין בספר בית-מאיר: (16) ובדלקמן בסימן תה סעיף ו: (17) מגן אברהם וש"א: (יג) והוא הדין להקף, אם בא בשבת מפר ביום טוב שלאחריו: (יד) אחרונים: (6) הנה זה הלשון 'להיות בכני העיר' מוכח בשור, ושם הפרש פשוטו דלא יכנס להיות בכני העיר, אבל בשעור השלמת ארבע אמות ממקום שהוא, מתר לכנס, והוא כדעת הנר"ה דיש לו ארבע אמות לכל צד, אבל במחבר שפסיד דהארבע אמות דוקא לצד חוץ, ליכא לפרש הכי, ובכר העיר כנה הפרי-מגדים בסימן שצו, ועלין דחקנו לפרש הכי:

הַלְבוּת שֶׁבֶת סִימָן תַּד תַּה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י]

שאם לא יצא כלל ליבשה אין צורך בטעם זה שהספינה הרי היא כביתו, ולכן יכול אף לעבור מספינה לספינה, שמאחר שנכנס לספינה הראשונה בשעת היתר דודיינו בערב שבת, שוב אינו נראה כשט אם הספינה מתחילה לנוע בשבת.

[שעה"צ ס"ק י]

אף ד"ש ק"א ספק־ספקא להקמיר¹⁵.

15) מדין זה הוכיחו השער המלך (פ"י מהל' מקואות ה"ו כלל ה) והרעק"א (הגהות לשו"ע כאן) שלא כדברי המשנה למלך (פ"ח מהל' אבות הטומאה ה"ה) הסובר שגם בדינים דרבנן יש להחמיר באופן שיש ספק ספיקא להחמיר, אלא לעולם דרבנן הולכים לקולא אף כשיש ספק ספיקא להחמיר.

סימן תה

דין היוצא חוץ לתחום

[משנ"ב ס"ק א]

לא יקנס להי"ת וכו'.

1) ואם אין ידוע אם דקדקו מודדי התחום במדידה או שהפחיתו ט"ו אמה מפני הטועים [ראה משנה עירובין נב, ב], כתב הרשב"א (עבודת הקודש בית נתיבות ש"ה פי"ג) שיש להניח שהמודדים העמידו את ציון סוף התחום במרחק ט"ו אמה לפני השיעור האמיתי של אלפיים אמה, וכשיטת רבי שמעון (עירובין שם). אכן הרמב"ם (פכ"ז מהל' שבת ה"א) פסק כת"ק, שציון התחום הוא בסוף אלפיים אמה, וכן כתב הרמב"ן (מלחמות ה' עירובין טו, א בדפי הרי"ף) בדעת הרי"ף, שאין הלכה כר"ש, וכן דעת הרא"ש (שם סוף פ"ד). וכתב הבית יוסף שכן יש לנקוט להלכה.

דאם היתה אפילו פעם אחת למטה מעשרה¹², אף בתוך השבת קנה שם שביתתה¹³.

12) ואם הספינה היתה למטה מעשרה אך האדם ישב בגובהה של הספינה והיו יותר מי' טפחים מרגליו לקרקעית המים, כתב לעיל (סי' רמח ס"ק יד) שנחלקו בזה הפוסקים אם כיון שנח להלך בספינה דנים את האדם כעומד למטה. ומסקנת דבריו, שבשעת הצורך יש לסמוך על דברי המתירים.

13) ואף שמי שלא קנה שביתה בבין השמשות אינו קונה שביתה בשבת, ואין לו אלפיים אמה אלא ד' אמות [כגון במי שישן בדרך בכניסת השבת לדעת חכמים (במשנה מה, א) או באופן שעיקר שביתתו ממקומו כפי שמבואר בשו"ע לקמן סי' תט סי"א] מ"מ כתבו הראשונים שהבא בספינה דינו שונה. ובטעם הדבר נחלקו הראשונים, שיטת הרמב"ן (עירובין מג, א ד"ה עוד י"ל, וכן ביאר בחידושי הרעק"א מא, ב ד"ה בתוס' ד"ה ליקנו). שכיון שדעתו להגיע בשבת לנמל שבעיר פלונית ובידו להגיע לשם, אף שהוא רחוק משם מ"מ קונה הוא בבין השמשות שביתה במקום ההוא, כיון שאין תחומין למעלה מעשרה. ובשם התוספות כתב, שכשיורד לנמל בשבת קונה שביתה, ואף שאין קונים שביתה באמצע השבת, היינו דוקא במי שנמצא על הארץ, אבל מי שנמצא במקום שאין בו תחומין, כשירד הרי זה עבורו כמו בין השמשות.

[משנ"ב ס"ק יא]

מפני שנתראה קשט, כיון שלא שבת עליו מקעוד יום¹⁴.

14) וכששבת בספינה מבעוד יום, כתב לעיל (סי' רמח ס"ק כב) שאין איסור בזה. והטעם, כיון שכששבת בספינה מבעוד יום הרי היא כביתו, ואינו נראה כשט כשנכנס לתוכה אפילו בשבת. והשו"ע הרב כתב (שם קו"א ס"ק ד, הובא בשעה"צ כאן ס"ק ח),

הַלְבוּת שִׁבְתָּ סִימָן תַּה

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק ב]

יְכַלְשֵׁפֶן אִם יִצָּא לְכַרְמֵי מְצָהוֹ.²

2) דין זה מקורו מהגמרא (עירובין מה, א). והקשה החו"א (א"ח סי' פ לרף מה, א) באיזו מצוה מדובר, אם במצוה שאין איסור תחומין נדחה מפניה, מדוע אינו נחשב כמי שיצא באיסור שאסור לו לחזור לתחומו, ואם במצוה שאיסור תחומין נדחה מפניה, מדוע דוקא בתוך ד' אמות יכול לחזור, הלא מי שהותר לו לצאת מתחומו [בגן ההולך להציל מפני האויבים או להעיד עדות החדש וכדו'] יש לו ממקום רגליו אלפיים אמה לכל רוח, ואם אותן אלפיים מובלעות בתחום ביתו יכול אף לחזור לביתו, ואם כן מדוע כאן יכול לחזור לתחומו רק אם היה שלוש אמות אחר התחום ולא יותר. וכתב שאולי יש לומר שמדובר ביצא בשוגג, וכיון שטרוד בטירדא של מצוה התיירו לו לחזור לתחומו כשד' אמותיו מובלעות בתחומו, אף שמצוה זו אינה דוחה איסור תחומין, והניח בצ"ע.

[משנב שם]

כֹּל שֶׁלֹּא יִצָּא מִתּוֹף הַתְּחוּם אֲרָבַע אַמּוֹת.³

3) לדעת המשנב כאן ולעיל (סי' שצו ט) שהרבות נקבע לפי דרך הילוכו, הרי כל שיצא ד' אמות מתחומו בקו ישר לא יוכל לחזור שהרי כל ד' אמותיו הן חוץ לתחומו, אבל לדעת החו"א (א"ח סי' קט ס"ק יב) שיכול לקבע הרבוע לאיזה רוח שרצה, גם ביצא חוץ לתחום הרי יוכל לקבע שאלכסון הרבוע יהיה בקו ישר ממנו עד תחומו, ונמצא שער שיעור ה' אמות וב' חומשין עדיין יהיו ד' אמותיו מובלעות בתוך תחומו [גאולם צריך שההבלעה תהיה בשיעור כזה שכל עובי גופו יוכל להיכנס דרך החלק המובלע לתוך תחומו]. ואם יצא חוץ לתחומו יותר מד' אמות בכיוון אלכסון לתחום, לפעמים יוכל לחזור לתחומו עד לדעת המשנב שהרי הריבוע של ד' אמותיו נקבע באלכסון לפי דרך הילוכו, ויתכן שיהיה מובלע בתחומו. וכיצד ישער זאת, יחזור לאחוריו ד' אמות לפי אלכסון הילוכו ומשם ימודד ד' אמות בכיוון תחומו באופן מאונך לאלכסון הילכו [וגם כזה צריך שההבלעה תהיה בשיעור חשוב שכל עובי גופו יכנס בחלק המובלע].

[משנב ס"ק ג]

דְּבַתְרָא רַבּוּ שְׂדֵינָן.⁴

4) ואם היו ראשו ושתי ידיו פשוטים לפניו, האם יחשב כזה רוב גופו בחוץ [נעל פי המבואר במשנה באהלות פ"א מ"ח, שכל כף יד יש שלושים איברים וכן בכל אחת מההלות הרגליים, בקרסול עשרה, בברך חמשה, בשוק שנים והירך אחד, וכן בורע יש שתי עצמות ובמרפק שתיים, ובראשו תשעה, ונמצא שכשהוציא את ראשו עם אחת מרגליו ושתי ידיו עד המרפק, היו מאה עשרים וחמשה מאבריו בחוץ שהם רוב ממאמתיים ארבעים ושמונה], כתב התוספת שבת (ס"ק ב) שלא חילקו חז"ל בזה, כיון שברוב הפעמים כשרגלו האחת בחוץ עדיין רוב גופו נמצא בפנים, ואף אם היה מקרה שבו רוב גופו כבר בחוץ, כל שרגלו אחת עדיין בפנים רשאי הוא לחזור. אכן בספר דרך תמים (ס"ק ב) כתב, שאסור לו לחזור, ולא אומרים כזה 'לא פלוג'.

[משנב ס"ק ד]

כִּינָן שְׂהַקְשִׁיף לֹא אִמְרָה אֶת חוּץ לְתוּמָה.⁵

5) ואם כשקידש היום היתה רגלו אחת חוץ לתחום ורגלו האחרת כבר נכנסה לתחום העיר, כתב בספר דרך תמים (ס"ק ג) שאם היה רוב גופו בתוך התחום הרי זה נכנס לעיר חינו כאנשי העיר, ואם רוב גופו בחוץ אין לו אלא אלפיים ממקום עמידת רגליו. אכן הוסיף, שלדעת התוספת שבת אף אם היה רוב גופו בפנים, מ"מ אם רגלו אחת עדיין בחוץ אסור לו ליכנס, כיון שבדרך כלל רוב גופו נמצא במקום עמידת רגלו שעדיין בחוץ, ולא חילקו כעמית דבר, והניח בצ"ע.

[משנב ס"ק ה]

אינו נחשב על ידי ריזה להיות כפני העיר.⁶

6) ואם אמר תהא שביתי בעיר, הביא השר"ע לקמן (סי' תט ס"א) שתי שיטות אם הפסיד גם את האלפיים אמה שהיו לו ממקום עמידת רגליו, שנחלקו האם כיון שהיתה דעתו לקנות שביטה במקום אחר הפסיד את המקום שבו הוא עומד כעת, או שכיון שהמקום שרצה לקנות בו שביטה רחוק מעמידת רגליו יותר מאלפיים אמה, ועל כן אינו קונה שביטה באותו המקום, לכן הוא קונה שביטה במקום עמידת רגליו.

[משנב ס"ק ח]

ואפילו אם היה ארץ המציצות יותר מאלפיים.⁷

7) ואף שלעיל (סי' תג ס"א) פסק השר"ע שאם הקיפוה נכרים מחיצות בשבת רשאי להלך בתוכן רק אלפיים אמה ולא יותר, כתב במשנב שם (ס"ק ה) בשם רש"י, שכאן כיון שלולי המציצות יש לו רק ד' אמות, הקלו לגביו ונתנו לו רשות ללכת בתוך המציצות אפילו יותר מאלפיים אמה כדין השובת בתוכן, אבל שם שיש לאותו אדם אלפיים אמה לכל רוח גם לולי המציצות שנעשו סביבו בשבת, לא הקלו להתיר לו ללכת בתוך המציצות יותר מאלפיים אמה, כיון שלא שבת בתוכן בבין השמשות.

[משנב ס"ק ט]

אָלָא סְמוּךְ לְתוּמָה פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת.⁸

8) לכאורה מה שכתב כאן שאם על ידי מחיצת בני אדם הגיע תוך ד' אמות לתחומו, שרשאי הוא ליכנס גם לתחומו, היינו דוקא אחר שכבר התפורז האנשים שהיו מחיצה עבורו, וכיון שהמחיצה כבר איננה שוב יש לו ד' אמות ממקום עמידת רגליו, אבל כשמחיצת בני האדם עדיין קיימת אינו רשאי לצאת ממנה כדי שיהיה לו עוד ד' אמות. [וכן משמע לקמן (סי' תח ס"ק טז), שכתב לענין המניח עירובו בתוך מחיצה, שלא נותנים לו עוד ד' אמות מחוץ למחיצה ומשם מודדים אלפיים אמה, אלא מודדים אלפיים אמה מהמחיצה].

[משנב ס"ק י]

9) שכתב שם (ס"ק טז), שהטעם שאסור שידעו עושי המחיצה מכך, הוא כדי שלא יבואו לזלזל באיסורי שבת. ומשום כך כתב שם (ס"ק לח) ובשעה"צ ס"ק כא) שלענין שאר דיני התורה נחשבת מחיצה גם אם העושים אותה יודעים מזה. עוד כתב (משנב ס"ק לח), שגם ברשות הרבים מועילה המחיצה, אכן יש לזהר שיהיו בה אנשים רבים כדי שלא תתפור מבלי משים, מאחר שאין העושים אותה יודעים מכך. ובכל אופן שיש מקום לחוש שיוודע לעושי המחיצה ממנה, נחשב כמי שעשה מחיצה בשבת, שאינה מועילה להתיר [אלא רק אוסרת לזרוק מרשות הרבים לתוכה].

ובשעה"צ שם (ס"ק כג) הוסיף, שדין זה שאסור שידעו מכך עושי המחיצה הוא רק אם נעשתה המחיצה על ידם בשבת, אבל אם נעשתה מערב שבת הסתפק בזה הפמ"ג, וכתב בשעה"צ שיש להקל בזה בשעת הדחוק.

הלכות שבת סימן תה

באר הגולה ער

ג משנה שם נ"ב
ד שם בגמרא מ"ג
בבבבא דחמיה
ה שם מ"ד
ו משפחות הגמרא
ז שם, וכן פסק הרא"ש
ח (וענין לעיל
שם *) (וענין לעיל
סימן סבב סעיף ה)
ז משנה שם מ"א
יכפירוש רש"י שם
ח שם בגמרא
מדיקא דמתימין

(א) נכנס: ג ימי שקדש עליו היום (ד) והוא חוץ לתחום העיר אפילו אמה אחת, לא נכנס (ה) להיות כבני העיר, ואינו מהלך אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום שקדש עליו היום: ד ימי שצא חוץ לתחום (ו) שלא לדעת, (ז) מתר לעשות לו (ח) מחיצה של בני-אדם שערכו לאותו רוח ויכולים (ג) לילך שם, וינעשו סביביו כמו מחיצה (ט) ויכנס ביניהם, (י) והוא שלא ידעו אותם שנעשית בהם המחיצה שלשם כך נקראו, 'אבל אם יצא (יא) לדעת, אסור': ה (יב) ימי שהוציא והוה חוץ לתחום עובדי-כוכבים (יג) או רוח רעה או שאר כל אנס (יד) או ששנג ויצא, אין לו (טו) אלא ארבע אמות. החזירוהו לתוך התחום, כאלו לא יצא, והרי כל העיר פארבע אמות כבתחלה והוציא לה אלפים אמה לכל רוח. 'אבל (טז) אם חזר לדעת, אין לו (יז) אלא ארבע אמות: הגה וכן אם (יח) נכנס לספינה (ז) ויצאה הספינה (יט) חוץ לתחום וחוזה לאחוריה

באר היטב

בסימן תט ס"ה: (ג) לילך. וכשפגיע תוף התחום שרי לילך לעיר בלא מחיצה, עמ"ש ס"א, מ"א: (ז) ויצאה. ענין סימן רמח ס"ו:

משנה ברורה

אבל לצד פנים קל לא, דאף בדבדאי (ב) לכלי עלמא כול לכבר הארבע-אמות שלו לכל צד שירצה, שאני הכא (ג) כיון שהתחיל ללכת אל עבר זה, נראה כבורר הארבע-אמות ממנו ולהלאה. והנה המתבר אזיל לטעמה בסימן שצו דאין לו רק ארבע אמות, (ד) אבל לפי מה שהביא הרמ"א שם בהג"ה בשם יש אומרים דיש לו ארבע אמות לכל צד, והכריעו שם האחרונים כדעה זו, אם-כן יכול לילך הארבע-אמות שלו אף לצד העיר, דהנינו אם יצא אה אחת, ויכל לחזור לתוך התחום בשעור שלש אמות. ודע, דכל זה אם יצא במזיד, אבל אם יצא (ה) באנס או מחמת טרדתו (ו) שכח ויצא, הספימו האחרונים, דכל שלא יצא מן התחום ארבע אמות מתר לו לחזור ולכנס תוף העיר, דבגמון זה אמרין דכיון שיש לו רשות לחזור לתוך תחומו, חשוב כאלו לא יצא כלל מן התחום והרי הוא כבני העיר, וכל-שכן אם יצא (ו) לדרך-מצוה¹⁵ דמתר לו לחזור תוף תחומו ומשם לעיר, כל שלא יצא מתוך התחום ארבע אמות: ב (ג) נכנס. דבתר (ח) רבו שדינן¹⁶, וכיון דלא הוי אלא רגלו אחת חוץ לתחום ועדין רבו בתוף התחום, הלכך נכנס. ולפי מה שכתבנו לעיל דיש לו שעור ארבע אמות חוץ לתחום, גם כזה יהיה הדין אם יצא על-ידי אנס ונגלו אחת הוא עדין בתוף ארבע אמות של התחום, חשיב כאלו עדין לא יצא [א"ר ושא]: ג (ד) והוא חוץ לתחום העיר. דאלו הנה בתוף תחום העיר, חשוב כבני העיר כיון שדעתו לכנס לעיר, וגש לו כל העיר ואלפים אמה סביבה לכל צד: אבל כיון שהחשיף לו אמה אחת חוץ לתחום¹⁷, אין לו אלא אלפים אמה סביב מקומו ששבת שם: (ה) להיות כבני העיר. רוצה לומר, אף דמתר לו לכנס לתוף העיר במקצת, דכיון ששבת רק אמה אחת חוץ לאלפים הסמוכים לעיר יש לו לכנס שלש אמות בתוף העיר, דשעור אלפים מודדין חוץ מארבע אמות ששבת בהן, כדלעיל בסימן שצו, מכל מקום (ט) אינו נחשב על-ידיה להיות כבני העיר¹⁸ שיהיה מתר לו לילך בתוכה ואלפים סביבה, כיון דעל-כפליה פתת שקדש היום היה חוץ לתחום העיר [הגרא"א]: ד (ו) שלא לדעת. באנס, (י) או ששנג ויצא, והוא הדין (יא) לדרך-מצוה: (ז) מתר וכו'. רוצה

שער הציון

(ב) רוצה לומר, אף למי שפוסק כרבי יהודה, וכמו שכתבנו לעיל בסימן שצו לדעה ראשונה שם: (ג) מן אכרסיה ואלהי רבה ושא, והוא נדעת רש"י דרפן אירי נוקא במזיד, וענין ברנ"ה שגם הוא נכתב ודלינא בשלא במזיד נכיל לסמך להקל משמעתה ודחמיה פר תנילאי, ענין שם, וענין בבאור הגרא"א שהסכים גם-כן לרבריו: (ו) משעיר ה, דכשנגה חשיב באנס לענין החזירוהו, וכמו שכתב הגרא"א שם, וכן מוכח מהני"ה שהוכיח להקל משמעתה ודחמיה פר תנילאי והתם הלא רק שנגג היה, דקלא כפאלה רבה שהשוה שנגג למזיד כוונ: (ז) כוונ פלי עלמא מודו, פמבאר בש"ס דף מה דלדבר מצוה פלי עלמא מודו דהקלעת תחומין מלתא היא: (ח) רש"י: (ט) ודע, דבענינו אינו שך לומר דין הקלעת תחומין שעל-ידיה היה נחשב כאלו נכנס תוף התחום קדם בין השמשות ואפילו אם היה זה על-ידי אנס, דלא שך זה אלא כיון חוץ לתחום או אכרסיה כיון דעל פלי, ולא כוונ דשעורו לקחתה פן הוא אלפים אמה חוץ מקום ששבת בו ולא יותר, כן מוכח בפוסקים; ואף דמדוברי התשביא בחדישויו סוף פרק מי שהוציא והו משמע דתולה זה בדין הקלעת תחומין, נראה דטעות-סופר הוא וצריך לומר 'יצא', וכן בצבדות-הקדש לא העתיק דין זה רק לענין יצא, ענין שם: (י) דשנגג באנס חשיב לענין זה, וכמבאר בסעיף ה: (יא) פוסקים: (יב) מן אכרסיה: (ג) נהר-שלוט ותוספת-שבת: (ד) רש"י: (טו) הגרא"א: (טז) רבנו יונה: (יז) מן אכרסיה ואלהי רבה ותוספת-שבת, וכן מוכח באור זרוע שם ריש שבת. וענין עוד ציור במגן-אברהם¹⁵ וגם הוא לדינא, והעתיקו האלהי רבה: